

Jorge
Enrique
Fábregas
Galán

Bolseiro da
EGAP

Xornadas sobre protección xurídica do Camiño de Santiago.

EGAP, 1992.

Baixo esta rúbrica expóñense os resumos dos relatorios que especialistas na materia do Camiño de Santiago desenvolveron os días 23, 24 e 25 de abril na EGAP de Santiago de Compostela. O obxectivo destas xornadas foi levar a cabo unha análise desde perspectivas históricas, xurídicas e comerciais dos distintos aspectos que ofrece a protección do Camiño de Santiago. Interviñeron como relatores D. Manuel Díaz y Díaz, D. Francisco González Navarro, D. Francisco Luis Pacheco Caballero, D. Fernando López Ramón, D. Ignacio Granada Hijelmo, D. Jaime Valdivieso Cue, D. Francisco Sosa Wagner, D. José Antonio Corriente Córdoba, D. Humberto Baquero Moreno e D. José Luis Meilán Gil.

O Sr. **DÍAZ Y DÍAZ**, baixo o título “El Camino Francés: orígenes y realidade histórica” fai un estudio dividido en dúas partes. Por un lado, céntrase en fixa-la data dos comezos do Camiño de Santiago tal e como o coñecemos hoxe. Nunha segunda parte, céntrase en estudia-lo que é en si o concepto do Camiño, un concepto dobre, pois abrangue por un lado a vía en si mesma e por outro as zonas de influencia que se establecen nas súas marxes. Destacou o feito histórico singular de que foi un dos poucos casos históricos en que o contacto de culturas diferentes se produce dunha forma pacífica. Por último, aconsella dentro da perspectiva da conservación que se conserve o da etapa medieval (época de maior afluencia de peregrinos) pero tamén o que se conserva da evolución producida en séculos posteriores.

O Sr. **GONZÁLEZ NAVARRO** titula o seu relatorio “El Camino de Santiago como sistema. Especial referencia al subsistema jurídico navarro”. Centra a súa tese en entende-lo Camiño de Santiago como un conglomerado de elementos de diversa índole (históricos, culturais, pero tamén xeográficos, económicos, políticos e sociolóxicos). Isto esixe, en prol dunha mellor protección, unha actuación coordinada en todos estes aspectos, e que permita a conservación da ruta nas súas facetas materiais e inmateriais. Presentou o plano elaborado pola Comunidade Foral de Navarra baseado en tres puntos: a) o establecemento dunha normativa reguladora, coa presentación dunha serie de decretos, que garante a protección na súa integridade do itinerario ó seu paso por esta Comunidade; b) a acción directa do propio Goberno cun plano de recuperación e revitalización 1988-1990; c) as medidas encamiñadas a esperta-la iniciativa privada (turismo, etc.).

O Sr. **PACHECO CABALLERO** centrou a súa exposición en “El Camino de Santiago: perspectivas histórico-jurídicas”. Estende a súa disertación nunha relación detallada das medidas normativas vixentes ó longo da historia do Camiño de Santiago, todas de contido protector, tanto do Camiño no sentido físico coma das persoas que por el transitaban.

O Sr. **LÓPEZ RAMÓN** baixo o título "Protección del Camino de Santiago en Aragón", expón que, desde o seu punto de vista, o Camiño de Santiago sufriu unha falta de protección xurídica desde case sempre. A primeira medida, non demasiado efectiva, data de 1962. A máis recente, de 1989, incluso non obtivo consignación presupostaria. Esta falta de financiamento estatal privaría á Administración Central de lexitimación para actuar neste campo. Na súa opinión, deben se-las propias Comunidades Autónomas que percorre o Camiño as que deben iniciar traballos e comezar conversas para estableceren relacións e desenvolveren programas de xestión e reconstrucción de forma coordinada. Neste sentido, son as Comunidades Autónomas as que deben desenvolver-la planificación e actuación concreta, reservando o Estado un papel de mero patrocinador. Respecto das actuacións concretas en Aragón sinalou que se estaba estudiando un anteproxecto de lei de próxima aprobación para conservar e protexe-lo que aínda se mantiña.

O Sr. **GRANADO HIJELMO** estudia "La Ruta Jacobea en la Rioja", desdobrando o seu relatorio en dúas grandes partes: a estrutura prexurídica e a estrutura xurídica. Aplica o método da Sistemoloxía Estructural para o estudo da estrutura prexurídica, distinguindo os conceptos de espacio, trazado e traxecto xacobeos. Tras unha exposición histórica do trazado, detense na descrición do traxecto como descrición concreta da ruta xacobeá ó seu paso pola Rioxa. Na parte dedicada á estrutura xurídica destaca que o Camiño de Santiago foi fonte de actuación histórica para a Administración, pero no actual contexto do Dereito español, o panorama faise máis complexo para a aplicación das normas xurídicas pola concorrencia de normas supraestatais, estatais e autonómicas. Na súa opinión, non hai unha distribución competencial clara de materias en España, cun claro predominio da reasunción competencial polo Estado. A solución a esta falta de claridade viría dada pola necesidade de definir cales deben se-las competencias estatais e cales as autonómicas, facéndoo de forma convencional para evitar que a tendencia centralizadora prime sobre a descentralizadora. Suxire como medidas de solución: 1) evita-la creación unilateral polo Estado de

normacións obxectivas e a instauración de órganos de competencia xeral en materia xacobeá; 2) un convenio entre as Comunidades Autónomas e o Estado para definir as liñas de actuación; 3) eliminar toda actuación estatal executiva no ámbito territorial autonómico en materia xacobeá; 4) facilitarlle ás Comunidades Autónomas medios suficientes de financiamento dos programas xacobeos. Destaca dentro das actuacións concretas na Comunidade da Rioxa o Plano Especial de Protección do Medio Ambiente da Rioxa (PEPMAN). É un instrumento xurídico de acción territorial na lexislación urbanística que constitúe en puridade máis ben unha lexislación de ordenación do territorio. Amais, para o Sr. Granado Hijelmo cómpre normativizar todo o que se refire ó ancho de vía, protección de beiravías, rede de hoxpederías e sinalización uniforme da Ruta.

O Sr. **VALDIVIESO CUE**, baixo a rúbrica “El Camino de Santiago como ruta comercial”, inicia a súa intervención facendo alusión á ancestral importancia do Camiño como un factor de desenvolvemento xeral, ata o punto de que a propia configuración comercial é reflexo da evolución da afluencia secular dos peregrinos. Considera que habería que ter unha maior consideración co actual itinerario comezando polo aspecto máis material, como é a sinalización, e recuperando a memoria de albergues e monumentos que logo puidesen ser obxecto de conservación, reconstrucción e restauración.

O Sr. **SOSA WAGNER** centrose na “Protección Jurídica del Camino de Castilla-León” e destacou a insuficiente protección da ruta partindo de que o coñecemento concreto desta zona é escaso. Na súa opinión, habería que centrar as actuacións nunha protección baseada na conxunción da Lei do Patrimonio histórico-artístico, Lei do Solo e Planos de Urbanismo.

O Sr. **CORRIENTE CÓRDOBA** titulou o seu relato “El Camino de Santiago y la protección internacional de Bienes Culturales” e destacou a importancia do Consello de Europa como motor ideolóxico da protección do Camiño de Santiago, suxerindo a utilización deste organismo para obter fondos para a Ruta.

O Sr. **BAQUERO MORENO** expón, baixo o título “Los Caminos de Portugal a Santiago: visión histórica”, o feito de que historicamente existiron tres vías de acceso desde Portugal a Santiago: o camiño da costa que conducía os peregrinos que accedían por vía marítima a algún dos portos portugueses, e desde alí enlazaba con Galicia; unha segunda vía enlazaría Castela e León a través de Braganza para penetrar por Ourense. A terceira vía sería a utilizada polos peregrinos procedentes de Castela, Estremadura e Andalucía, a través dun camiño interior. Respecto ás medidas históricas de protección resaltou que non existiu un único réxime xurídico, dependendo das diferentes “Leis do Reino”. Destaca a institución da “paz da feira”, pola que se protexía a libre circulación das persoas e das mercadorías e que era extensiva ós peregrinos en tres fronteas: liberdade de circulación, protección fronte a posibles agresores e non confiscación dos seus bens. Por último, propón a conveniencia e necesidade dunha reflexión sobre as medidas que se deben adoptar en orde á protección do Camiño, e que estas iniciativas deberían inscribirse no marco do Arco Atlántico.

O Sr. **MEILÁN GIL** no seu relatorio titulado “Protección del Camino de Santiago en Galicia” fixo unha análise das facetas e competencias xurídicas. Despois de resalta-la importancia cultural do Camiño referiuse ás competencias estatais e autonómicas que considerou como concorrentes: nin a autoridade do Estado é exclusiva nin a das Comunidades Autonomas, que tampouco é excluínte, nin moito menos subordinada á anterior.

Para o profesor Meilán Gil cómpre que exista unha colaboración entre as Administracións para levar a cabo esta tarefa, algo que se plasma en órganos como o Consello Xacobeo, creado por Real Decreto 2588/91, do 18 de outubro, e o Consorcio da Cidade de Santiago. O Consello é definido no dito Decreto como “órgano de colaboración entre a Administración do Estado e as Comunidades Autónomas para as actuacións que se prevean en relación co Camiño de Santiago”. As liñas de protección que ó seu xuízo se deben realizar son: primeiro defini-lo Camiño, introducindo limitacións ó que son as propiedades e os usos dos terreos por el afecta-

dos. Iniciar asemade unha serie de medidas de fomento que non sexan puras molestias e pexas para os propietarios, e por último referiuse ás medidas que xa existen con carácter provisional nas Comunidades Autónomas, como as contidas nas normas subsidiarias do planeamento provincial. Na súa opinión, a mellor fórmula para levar a cabo estas tarefas sería na actualidade o Consorcio, que, ademais de consultiva, ten tamén capacidade executiva.